ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)
26. května 2005 *

Ve věci C-77/04,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě Protokolu ze dne 3. června 1971 o výkladu Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech Soudním dvorem, podaná rozhodnutím Cour de cassation (Francie) ze dne 20. ledna 2004, došlým Soudnímu dvoru dne 17. února 2004, v řízení

Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne a další

proti

Zurich España,

Société pyrénéenne de transit d'automobiles (Soptrans),

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení P. Jann, předseda senátu, N. Colneric, J. N. Cunha Rodrigues (zpravodaj), M. Ilešič a E. Levits, soudci,

* Jednací jazyk: francouzština.

generální advokát: F. G. Jacobs,
vedoucí soudní kanceláře: K. H. Sztranc, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 8. prosince 2004,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne a další M. Levisem, avocat,

— za Zurich España P. Alfredem a G. Thouveninem, avocats,

— za francouzskou vládu G. de Bergues a A. Bodard-Hermant, jako zmocněnci,

— za italskou vládu I. M. Braguglíou, jako zmocněncem, ve spolupráci s P. Gentilim, avvocato dello Stato,

— za Komisi Evropských společenství A.-M. Rouchaud-Joët, jako zmocněnkyní,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 24. února 2005,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 6 bodu 2 a ustanovení oddílu 3 hlavy II Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32), ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. L 304, s. 1, a pozměněné znění s. 77), Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky (Úř. věst. L 388, s. 1), Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky (Úř. věst. L 285, s. 1) a Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království (Úř. věst. 1997, C 15, s. 1, dále jen „úmluva").

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu, jehož předmětem je žaloba o ručení podaná pojistiteli Société pyrénéenne de transit d'automobiles (dále jen „Soptrans") proti společnosti Zurich Seguros, nyní Zurich España (dále jen „Zurich"), za účelem rozdělení náhrady škody, kterou dluží Soptrans společnosti General Motors Espagne (dále jen „GME"), mezi tyto pojišťovny.

Právní rámec

3 Článek 2 první pododstavec úmluvy stanoví:

„Nestanoví-li tato úmluva jinak, jsou osoby, které mají bydliště [nebo sídlo] na území některého smluvního státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto státu."

4 Článek 6 bod 2 obsažený v oddílu 2 nazvaném „Zvláštní příslušnost" hlavy II úmluvy zní následovně:

„Osoba, která má bydliště [nebo sídlo] na území smluvního státu, může být též žalována:

[...]

2. jedná-li se o návrh o ručení nebo návrh na vstoupení dalšího účastníka u soudu, u něhož byl podán původní návrh, ledaže by toto řízení bylo zahájeno pouze proto, aby tato osoba byla odňata soudu, který je pro ni příslušný;

[...]"

5 Články 7 až 12a tvoří oddíl 3, nazvaný „Příslušnost ve věcech pojištění", hlavy II úmluvy.

6 Článek 7 úmluvy stanoví:

„Ve věcech pojištění se příslušnost určuje podle tohoto oddílu, aniž jsou dotčeny článek 4 a čl. 5 bod 5."

7 Podle článku 11 úmluvy:

„S výhradou čl. 10 třetího pododstavce může pojistitel žalovat pouze u soudů toho smluvního státu, na jehož území má žalovaný bydliště [nebo sídlo], bez ohledu na to, zda je žalován pojistník, pojištěný nebo oprávněná osoba. [...]"

Spor v původním řízení a předběžné otázky

8 Spor v původním řízení vychází z pojistné události, ke které došlo dne 13. srpna 1990 na parkovišti, na němž Soptrans, společnost se sídlem ve Francii, zajišťuje uskladnění nových motorových vozidel.

9 Soptrans je pojištěná, pokud jde o škody způsobené na těchto vozidlech, u GIE Réunion européenne a společnosti Axa, právní nástupkyně Union des assurances de Paris, Winterthur, právní nástupkyně Neuchâteloise, Le Continent a Assurances mutuelles de France (dále společně jen „pojistitelé"), všechny se sídlem nebo pobočkou ve Francii.

10 Některá poškozená vozidla náležela GME a byla pojištěna u společnosti Zurich, se sídlem ve Španělsku. V návaznosti na narovnání, k němuž došlo v průběhu řízení u soudu v Zaragoze (Španělsko), se Soptrans zavázala zaplatit GME 120 000 000 ESP jako náhradu škody vzniklé na vozidlech, jejichž vlastníkem je posledně jmenovaná.

11 Souběžně s tímto řízením Soptrans podala u tribunal de grande instance de Perpignan žalobu proti pojistitelům směřující k tomu, aby jim bylo uloženo nést důsledky žaloby podané proti ní u španělského soudu.

12 Pojistitelé poté podali žalobu o ručení proti společnosti Zurich k uvedenému tribunal de grande instance na základě článku L. 121-4 francouzského zákoníku pojištění, který v případech vícenásobného pojištění stanoví poměrné rozdělení pojistného plnění, jež má být vyplaceno pojištěnému, mezi jednotlivé pojistitele. Zurich zpochybnila příslušnost francouzského soudu, jemuž byla věc předložena, ve prospěch Tribunal de Barcelona (Španělsko), tedy místa jejího sídla.

13 Rozsudkem ze dne 2. února 1999 tribunal de grande instance de Perpignan došel k závěru, že francouzské soudy jsou příslušné na základě čl. 6 bodu 2 úmluvy. Zurich

podala proti tomuto rozhodnutí odvolání ke cour d'appel de Montpellier, který, domnívaje se, že v projednávaném případě jsou použitelná pouze ustanovení oddílu 3 hlavy II úmluvy, prohlásil uvedené soudy za nepříslušné k projednání žaloby o ručení podané pojistiteli.

14 Posledně jmenovaní tedy podali mimořádný opravný prostředek ke Cour de cassation z důvodu, že jednak žaloba o ručení založená na vícenásobném pojištění nespadá do působnosti článku 11 úmluvy a jednak existence souvislosti mezi hlavním návrhem a návrhem o ručení nepatří mezi podmínky použití čl. 6 bodu 2 úmluvy.

15 Domnívaje se, že za těchto podmínek je k řešení sporu nezbytný výklad úmluvy, Cour de cassation se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující dvě předběžné otázky:

„1) Vztahují se na žalobu o ručení nebo na návrh na vstoupení dalšího účastníka podané mezi pojistiteli, založené nikoliv na zajišťovací smlouvě, ale na údajném vícenásobném pojištění nebo případu soupojištění, a týkající se oblasti pojištění, ustanovení oddílu 3 hlavy II Bruselské úmluvy [...]?

2) Je čl. 6 bod 2 použitelný k určení příslušného soudu v případě žaloby o ručení nebo návrhu na vstoupení dalšího účastníka podaných mezi pojistiteli, a v případě kladné odpovědi, podléhá toto použití požadavku na to, aby spolu jednotlivé návrhy souvisely ve smyslu článku 22 úmluvy, nebo alespoň důkazu existence dostatečného vztahu mezi těmito návrhy prokazujícího neexistenci obcházení příslušnosti soudu?"

K předběžným otázkám

Co se týče první otázky

16 Oddíl 3 hlavy II úmluvy je věnován pravidlům zvláštní příslušnosti ve věcech pojištění.

17 Podle ustálené judikatury vyplývá z přezkumu ustanovení tohoto oddílu ve světle jejich přípravných prací, že když nabídla pojištěnému více možných příslušných soudů, nežli má pojistitel, a vyloučila jakoukoliv možnost ustanovení o ujednání o příslušnosti ve prospěch posledně jmenovaného, byla tato ustanovení inspirována snahou ochránit pojištěného, který je nejčastěji nucen čelit formulářové smlouvě, o jejíchž ustanoveních není dále možné jednat, a představuje tak osobu hospodářsky nejslabší (rozsudky ze dne 14. července 1983, Gerling a další, 201/82, Recueil, s. 2503, bod 17, a ze dne 13. července 2000, Group Josi, C-412/98, Recueil, s. I-5925, bod 64).

18 Tato funkce ochrany smluvní strany považované za hospodářsky slabší a právně méně zkušenou nicméně znamená, že použití pravidel o zvláštní příslušnosti stanovených úmluvou za tímto účelem nelze rozšířit na osoby, u nichž není tato ochrana odůvodněna (výše uvedený rozsudek Group Josi, bod 65).

19 V projednávané věci, jak vyplývá ze spisu předloženého Soudnímu dvoru, pojistitelé žalovali Zurich u tribunal de grande instance de Perpignan na základě článku L. 121-4

francouzského zákoníku pojištění, který umožňuje pojistiteli, žalovanému v řízení zahájeném pojištěným na základě vícenásobného pojištění podat na ostatní pojistitele žalobu o ručení za účelem získání jejich příspěvku na pojistné plnění pojištěnému.

20 Za těchto podmínek není odůvodněna žádná zvláštní ochrana, pokud jde o vztahy mezi podnikateli v odvětví pojišťovnictví, z nichž o žádném nelze mít za to, že je vzhledem k jinému ve slabším postavení.

21 Jak právem uvedl generální advokát v bodě 17 svého stanoviska, tento výklad potvrzují zejména články 8, 10 a 12 úmluvy, které se jasně týkají žaloby podané pojistníkem, pojištěným nebo poškozeným, a článek 11 téže úmluvy, který se vztahuje na žalobu podanou proti pojistníkovi, pojištěnému nebo oprávněné osobě.

22 Autoři úmluvy totiž vycházeli z předpokladu, že ustanovení oddílu 3 hlavy II této úmluvy budou použitelná pouze na vztahy vyznačující se nerovnovážným postavením zúčastněných osob, a z tohoto důvodu zavedli režim zvláštní příslušnosti ve prospěch strany považované za hospodářsky nejslabší a právně nejméně zkušenou. Článek 12 bod 5 úmluvy ostatně vyloučil z takového ochranného režimu pojistné smlouvy, v nichž má pojištěný značnou hospodářskou sílu.

23 Je tedy v souladu jak s literou, tak s duchem a účelem dotčených ustanovení, učinit závěr, že tato ustanovení nejsou použitelná na vztahy mezi pojistiteli v rámci žaloby o ručení.

24 Je tedy namístě odpovědět na první položenou otázku tak, že na žalobu o ručení mezi pojistiteli založenou na vícenásobném pojištění se nevztahují ustanovení oddílu 3 hlavy II úmluvy.

Co se týče druhé otázky

25 Podle čl. 6 bodu 2 úmluvy může být žalovaný v případě návrhu o ručení nebo na vstoupení dalšího účastníka žalován u soudu, u něhož byla podána původní žaloba, ledaže by toto řízení bylo zahájeno pouze proto, aby tato osoba byla odňata soudu, který je pro ni příslušný.

26 Ve věci v původním řízení byla žaloba o ručení proti společnost Zurich pojistiteli podána u soudu, na který se obrátila Soptrans proto, aby bylo pojistitelům uloženo ručit posledně jmenované za veškeré důsledky žaloby podané proti ní GME.

27 Žaloby podané Soptrans a pojistiteli u tribunal de grande instance de Perpignan tak musí být považovány za původní žalobu, respektive žalobu o ručení ve smyslu čl. 6 bodu 2 úmluvy.

28 Tuto kvalifikaci potvrzuje zpráva o Úmluvě o soudní příslušnosti a o výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech vypracovaná P. Jenardem (Úř. věst. 1979, C 59, s. 1, 27), podle níž je žaloba o ručení definována jako žaloba „podaná

žalovaným v soudním řízení proti třetí osobě za účelem být odškodněn za důsledky tohoto řízení".

29 Použitelnost čl. 6 bodu 2 úmluvy v projednávaném případě nicméně podléhá dodržení podmínky vyžadující, aby žaloba o ručení nebyla podána pouze za účelem, aby žalovaný byl odňat soudu, který je pro něj příslušný.

30 Jak zdůraznila jednak Komise a jednak generální advokát v bodech 32 a 33 svého stanoviska, existence souvislosti mezi dvěma žalobami dotčenými v původním řízení je přitom inherentní samotnému pojmu žaloba o ručení.

31 Mezi žalobou směřující proti pojistiteli za účelem náhrady důsledků události pojištěné tímto pojistitelem a řízením, jímž tento pojistitel chce přimět ke spoluúčasti jiného pojistitele, jenž údajně pojistil tutéž událost, totiž existuje vnitřní vztah.

32 Je věcí vnitrostátního soudu projednávajícího původní žalobu, aby ověřil existenci takového vztahu, v tom smyslu, že se musí ujistit, že žaloba o ručení nesměřuje pouze k tomu, aby žalovaný byl odňat soudu, který je pro něj příslušný.

33 Z toho vyplývá, že čl. 6 bod 2 úmluvy nevyžaduje existenci žádného jiného vztahu kromě toho, který je dostatečný ke zjištění neexistence obcházení příslušnosti soudu.

34 V tomto ohledu je namístě dodat, že ve věcech žalob o ručení se čl. 6 bod 2 úmluvy omezuje na určení příslušného soudu a nijak neupravuje podmínky přípustnosti v pravém slova smyslu a že pokud jde o procesní pravidla, je třeba se obrátit na vnitrostátní pravidla použitelná vnitrostátním soudem (rozsudek ze dne 15. května 1990, Hagen, C-365/88, Recueil, s. I-1845, body 18 a 19).

35 Použití vnitrostátních procesních pravidel nicméně nemůže poškozovat užitečný účinek úmluvy. Soud nemůže použít podmínky přípustnosti stanovené vnitrostátním právem, jež by měly za následek omezení uplatnění pravidel o příslušnosti stanovených úmluvou (výše uvedený rozsudek Hagen, bod 20).

36 Ve světle výše uvedených úvah je třeba odpovědět na druhou položenou otázku tak, že čl. 6 bod 2 úmluvy je použitelný na žalobu o ručení založenou na vícenásobném pojištění, existuje-li vztah mezi původním návrhem a návrhem o ručení umožňující učinit závěr o neexistenci obcházení příslušnosti soudu.

K nákladům řízení

37 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před postupujícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

1) **Na žalobu o ručení podanou mezi pojistiteli založenou na vícenásobném pojištění se nevztahují ustanovení oddílu 3 hlavy II Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, ve znění Úmluvy ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska, Úmluvy ze dne 25. října 1982 o přistoupení Řecké republiky, Úmluvy ze dne 26. května 1989 o přistoupení Španělského království a Portugalské republiky a Úmluvy ze dne 29. listopadu 1996 o přistoupení Rakouské republiky, Finské republiky a Švédského království.**

2) **Článek 6 bod 2 uvedené úmluvy je použitelný na žalobu o ručení založenou na vícenásobném pojištění, existuje-li vztah mezi původním návrhem a návrhem o ručení umožňující učinit závěr o neexistenci obcházení příslušnosti soudu.**

Podpisy.